

ผลการตรวจมะเร็งปากมดลูก ระยะแรกของอำเภอโพธาราม ราชบุรี

สุวิทย์ พัฒนินภาส พ.บ.*

Abstract : Pap smear in Photharam, Ratchaburi.

Pathanopas S.

Deputy Medical Director, Photharam Hospital, Ratchaburi, Thailand.

Reg 7 Med J 1991 ; 10 : 249-254

A study of pap smear report from two sources of data in Photharam district, Ratchaburi, one from OB - GYN department of Photharam hospital and the other from 27 health service centers. There are 3,018 women, age range from 17 - 76 years. Most of them are in age group 21 - 40 years (72%). Pap smear report in class 1, 2, 3, 4, and 5 and 66.27%, 32.24%, 0.80%, 0.73% and 0.56% respectively.

เรื่องย่อ : ผู้รายงานได้ทำการศึกษาผล pap smear ของสตรีทั่วไปของอำเภอโพธาราม โดยรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ ข้อมูลแหล่งที่หนึ่งจากกลุ่มงานสูติ-นรีเวชกรรม โรงพยาบาลโพธาราม ในระยะ 3 ปี (2531-2533) รวม 1,960 ราย อายุตั้งแต่ 17-76 ปี ศึกษาในกลุ่มอายุต่างๆ ความสัมพันธ์กับจำนวนบุตร สาเหตุที่พบใน class 2 ข้อมูลแหล่งที่สองจากโครงการรณรงค์ตรวจ pap smear ในสตรีอายุ 25-60 ปี โดยทำการตรวจที่สถานีอนามัย 27 แห่งของอำเภอโพธาราม ระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน 2533 จำนวน 1,058 ราย รวมทั้งสิ้น 3,018 ราย ซึ่งจำแนกเป็น class 1 (negative for malignancy) ร้อยละ 66.25, class 2 (infection) ร้อยละ 32.24, class 3 (dysplasia) ร้อยละ 0.80, class 4 (carcinoma in situ) ร้อยละ 0.13 และ class 5 (invasive) ร้อยละ 0.56

บทนำ

มะเร็งปากมดลูกเป็นมะเร็งของอวัยวะสืบพันธุ์ที่พบได้บ่อยที่สุด และก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสาธารณสุขกับประเทศที่กำลังพัฒนาในทุก ๆ ส่วนของโลก¹ จากสถิติของสถาบันมะเร็งแห่งชาติ² และหน่วยมะเร็งโรงพยาบาลรามาธิบดี³ พบสตรีไทยเป็นมะเร็งปากมดลูกมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ประมาณร้อยละ 24-29 ของมะเร็งอวัยวะอื่นๆ ทั้งหมดเนื่องจากปากมดลูกเป็นอวัยวะที่แพทย์ทำการตรวจและศึกษาได้ง่าย โดยเฉพาะการตรวจ pap smear ซึ่งมีความแม่นยำถึงร้อยละ 98 ทำให้สามารถนำความรู้จากการศึกษามาปรับปรุงในการวินิจฉัย ป้องกันและรักษาโรคนี้นี้ให้มีประสิทธิภาพ ดียิ่งขึ้นเป็นลำดับ

วัสดุและวิธีการ

ได้รวบรวมผลการตรวจ pap smear ปากมดลูกระยะแรกของสตรีทั่วไปจาก 2 แห่ง

1. จากบันทึกของกลุ่มงานสูติ-นรีเวช ของโรงพยาบาลโพธาราม 3 ปี (2531-2533) รวม 1,960 ราย อายุ ตั้งแต่ 17-76 ปี (เฉลี่ย 46.5 ปี) โดยศึกษาอุบัติการณ์ ความสัมพันธ์กับอายุ และจำนวนบุตร
2. จากโครงการรณรงค์ตรวจเซลล์มะเร็งปากมดลูก

ของสตรีทั่วไป อายุ 25-60 ปี ของอำเภอโพธาราม ซึ่งได้ทำการตรวจที่สถานีอนามัยต่าง ๆ 27 แห่ง เมื่อเดือนสิงหาคม-กันยายน 2533 จำนวน 1,058 ราย ภาควิชาสูติ-นรีเวช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้สนับสนุนฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และอ่านแปรผล pap smear ให้ทั้งหมด

ผลการศึกษา

1. ผล pap smear ของกลุ่มงานสูติ-นรีเวช โรงพยาบาลโพธาราม ดังนี้-

พ.ศ. 2531 ตรวจ 546 ราย

พ.ศ. 2532 ตรวจ 647 ราย

พ.ศ. 2533 ตรวจ 767 ราย

รวม 1,960 ราย อายุตั้งแต่ 17-76 ปี

- 1.1 ศึกษาความสัมพันธ์ pap smear กับอายุ (ตารางที่ 1) กลุ่มอายุที่ตรวจมากที่สุด คือ 21-30 ปี (48.32%) และอายุ 31-40 ปี (23.92%) เป็น class 1 มากที่สุดในกลุ่มอายุ 21-30 ปี (53.96%) เป็น class 2 มากในกลุ่มอายุ 31-40 ปี (32.23%) class 3 มากในกลุ่มอายุ 31-40 ปี (41.18%) class 4 ไม่พบ และ class 5 พบมากในกลุ่มอายุ 51-60 ปี (40%) และอายุมากกว่า 60 ปี พบ 30% และไม่พบ class 5 เลยในอายุต่ำกว่า 30 ปี

ตารางที่ 1 ผล pap smear ของโรงพยาบาลโพธาราม จำแนกตามกลุ่มอายุ

Age group (17-76yrs.)	Total		Class 1		Class 2		Class 3		Class 4		Class 5	
	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%
20	242	12.35	224	14.53	17	4.35	1	5.88	-	-	-	-
21-30	947	48.32	832	53.96	111	28.39	4	23.53	-	-	-	-
31-40	460	23.92	335	21.75	126	32.23	7	41.18	-	-	1	10
41-50	175	8.92	91	5.90	80	20.46	2	11.76	-	-	2	20
51-60	83	4.23	41	2.66	36	9.21	2	11.76	-	-	4	40
60	44	2.24	19	1.23	21	5.37	1	5.88	-	-	3	30
รวม	1,960	100	1,542	78.67	391	19.95	17	0.87	0	0	10	0.51

ตารางที่ 2 ผล pap smear ของโรงพยาบาลโพธาราม จำแนกตามจำนวนบุตร

No. of child (0-13)	Total		Class 1		Class 2		Class 3		Class 4		Class 5	
	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%
0	1	0.05	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10
1	914	46.63	814	52.79	94	24.05	6	35.29	-	-	-	-
2	482	24.59	354	22.96	125	31.97	3	17.65	-	-	-	-
3	295	15.05	209	13.55	80	20.46	5	29.42	-	-	1	10
4	116	5.92	74	4.80	37	9.46	2	11.76	-	-	3	30
5	61	3.11	41	2.66	16	4.09	1	5.88	-	-	3	30
6	26	1.33	15	0.97	11	2.81	-	-	-	-	-	-
7	25	1.27	13	0.84	11	2.81	-	-	-	-	1	10
8	14	0.72	5	0.32	9	2.30	-	-	-	-	-	-
9-13	26	1.33	17	1.10	8	2.05	-	-	-	-	-1	10
รวม	1,960	100	1,542	78.67	391	19.95	17	0.87	0	0	10	0.51

ตารางที่ 3 ผล pap smear, class 2 ของโรงพยาบาลโพธาราม จำแนกตามสาเหตุในกลุ่มอายุต่าง ๆ

Age group (17-76yrs.)	Total		Virus		Tricho. vag.		Fungus		Bact. Infection	
	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%
<20	17	4.34	-	-	7	13.46	3	3.41	7	2.8
21-30	111	28.39	1	100	21	40.38	29	32.95	60	24.0
31-40	126	32.23	-	-	10	19.23	38	43.18	78	31.2
41-50	79	20.21	-	-	11	21.15	15	17.05	53	21.2
51-60	37	9.46	-	-	2	3.85	3	3.41	32	12.8
>60	21	5.37	-	-	1	1.92	0	0	20	8.0
รวม	391	100	1	0.26	52	13.29	88	22.51	250	63.94

1.2 ศึกษาความสัมพันธ์กับจำนวนบุตร (ตารางที่ 2) ตั้งแต่ 1-5 คน แต่ class 5 พบมากในผู้มีบุตร 4 และผู้มีบุตร 1 และ 2 คน มารับการตรวจมากเป็น 46.63% และ 24.59% ตามลำดับ เนื่องจากมีผู้ที่นัดมาตรวจหลังการคลอดด้วย ส่วนที่เป็น class 3 พบได้ในทุกกลุ่มที่มีบุตร 5 คน เท่าๆ กันคือ 30% และพบ 1 ราย ที่ไม่มีบุตรเลย อายุ 53 ปี

1.3 ผล pap smear รวมในทุกกลุ่มอายุเป็น class 1 78.67%, class 2 19.95%, class 3 0.87%, class 4 ไม่พบ และ class 5 0.51%

1.4 สาเหตุที่พบใน class 2 (ตารางที่ 3) พบว่าเป็น bacterial infection มากที่สุด 63.94% รองลงมาเป็น fungus 22.51% และ trichomonas 13.29%

2. เมื่อศึกษาเฉพาะ abnormal smear คือ class 3, 4, 5 เปรียบเทียบจากข้อมูล 2 แห่ง (ตารางที่ 4) พบว่า class 3 ใกล้เคียงกัน คือของโรงพยาบาล 0.87% และ

จากโครงการรณรงค์ 0.66% เจลี่ยแล้วเป็น class 3 (dysplasia) 0.80% ส่วน class 4 พบเฉพาะที่ตรวจจากโครงการรณรงค์ 0.13% class 5 พบได้พอๆ กันจากทั้งสองแห่ง คือ 0.51% และ 0.66%

3. ผล pap smear ใน class 2 เปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลทั้งสอง (ตารางที่ 5) มีลักษณะเหมือนกัน คือ พบว่า bacterial infection เป็นสาเหตุมากที่สุด เจลี่ย 72.56%

ตารางที่ 4 ผล pap smear รวมทั้งอำเภอโพธาราม

Source of data	Total		Class 1		Class 2		Class 3		Class 4		Class 5	
	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%
ร.พ.โพธาราม	1,960	100	1,542	78.67	391	19.95	17	0.87	0	0	10	0.51
ส.อ. 27 แห่ง	1,058	100	458	43.29	582	55.01	7	0.66	4	0.38	7	0.66
รวมทั้งอำเภอโพธาราม	3,018	100	2,000	66.27	973	32.24	24	0.80	4	0.13	17	0.56

ตารางที่ 5 ผล pap smear, class 2 รวมทั้งอำเภอโพธาราม จำแนกตามสาเหตุ

Source of data	Total		Virus		Tricho. Vag.		Fungus		Bact. Infection	
	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%	Case	%
ร.พ.โพธาราม	391	100	1	0.26	52	13.29	88	22.51	250	63.94
ส.อ. 27 แห่ง	582	100	10	1.72	42	7.22	74	12.71	456	78.35
รวมทั้งอำเภอโพธาราม	973	100	11	1.13	94	9.67	162	16.65	706	72.56

วิจารณ์

สถิติการตรวจ pap smear ในโรงพยาบาลโพธาราม เพิ่มขึ้นทุกปี จาก 546 ราย เป็น 647 ราย และ 767 ราย

ในปี 2531, 2532 และ 2533 ตามลำดับ แสดงว่าประชาชน มีความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดี จากตารางที่ 1 ผล pap smear เป็น class 1 และ 2 รวมกันถึง

98.62% แต่เป็น class 5 (พบเซลล์มะเร็ง) 0.56% (17 ใน 3,018 ราย) เมื่อพิจารณาการกระจายตามอายุ (ตารางที่ 1) พบเซลล์มะเร็งในกลุ่มอายุ 41-50 ปี 20% และกลุ่มอายุ 51-60 ปี 40% (สถิติของโรงพยาบาลรามธิบดีในปี ค.ศ. 1978-1986³ พบในกลุ่มอายุ 41-50 ปีสูงสุด 35.96% และอายุ 51-60 ปี 28.61%) แสดงว่ามะเร็งปากมดลูกพบได้สูงในสตรีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

ส่วนความสัมพันธ์กับการมีบุตร (ตารางที่ 2) พบว่า ผู้มีบุตร 4 คน พบมะเร็งถึง 30% และผู้ไม่มีบุตรเกิน 4 คน ขึ้นไปพบ 50% ผู้ไม่มีบุตรเลยก็พบได้ 10% (สถิติของโรงพยาบาลรามธิบดี ผู้มีบุตร 4 คนพบ 13.53% มีบุตรมากกว่า 4 คนพบ 52.23% และไม่มีบุตรเลยพบ 4.82%) แต่ในอนาคตจำนวนบุตรคงจะไม่มีความสัมพันธ์กับมะเร็งปากมดลูกก็ได้ เนื่องจากการวางแผนครอบครัวกันแพร่หลายขึ้น

สำหรับสาเหตุที่พบใน class 2 (ตาราง 5) พบว่า เกิดจาก bacterial มากที่สุด 72.56% รองลงมาเป็น fungus และ trichomonas ตามลำดับ ส่วน virus พบน้อย

การศึกษาเซลล์วิทยามีความสำคัญมาก สามารถทำนายล่วงหน้าได้ อาจรู้ได้ตั้งแต่ยังไม่มีการ ผลคือ มะเร็งระยะลุกลามจะพบได้น้อยลง อัตราตายของสตรีจากโรคมะเร็งปากมดลูกลดลงและพบระยะ 0 (ศูนย์) มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเซลล์ระยะต่าง ๆ กินเวลา 1-10 ปี ในประเทศที่พัฒนาแล้วพบมะเร็งระยะ 0 มากขึ้น ซึ่งต้องควบคุมไม่ให้กลายเป็นชนิดลุกลาม

การอักเสบหรือการฉีกขาดของปากมดลูก เนื่องจากการคลอดบุตรก็เป็นสาเหตุที่อาจทำให้เกิดมะเร็งได้⁴ ปัญหาที่ว่า การทำ pap smear ควรจะเริ่มเมื่อไร^{3,5} สมัยก่อนประมาณ 20 ปีมาแล้วมีคำแนะนำว่าสตรีควรเริ่มทำ pap smear เมื่ออายุ 35 ปีหรือภายหลังการคลอดบุตร แต่ใน ระยะ 20 ปีที่ผ่านมา นี้ อุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูกพบได้ ในสตรีที่มีอายุน้อยกว่าสมัยก่อนคืออายุเพียง 20 ปีก็พบ

เป็น invasive carcinoma of cervix แล้ว การที่พบ carcinoma of cervix ในผู้ที่มีอายุน้อยลง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับศีลธรรม และการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ ตั้งแต่อายุน้อย ดังนั้นปัจจุบันจึงแนะนำให้สตรีควรตรวจ pap smear เมื่อเริ่มมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คำนึงถึงอายุ ถ้าหาก สตรีที่ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก็สมควรตรวจเมื่อมีอาการผิดปกติ หรืออายุมากกว่า 35 ปีขึ้นไป และควรทำการตรวจทุก 6 เดือน เพื่อตรวจหา มะเร็งชนิดโตเร็ว โดยเฉพาะประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความสะอาดอย่างน้อย จึงพบ มากกว่าการอักเสบทำให้เกิดมะเร็ง และทำให้มะเร็งลุกลามเร็ว

การทำ pap smear ในประเทศไทยยังอยู่ในวงจำกัด ถ้าเมื่อไรบุคลากรในวงการแพทย์ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการทำ pap smear และช่วยกันทำอย่างกว้างขวางแล้ว ย่อมจะทำให้อัตราการตายของมะเร็งปากมดลูก ในสตรีไทยลดลงอย่างแน่นอน

สรุป

การศึกษาผล pap smear ในสตรีทั่วไปของอำเภอโพธาราม 3,018 ราย มีอายุตั้งแต่ 17-76 ปี เฉลี่ยอายุ 46.5 ปี พบว่ากลุ่มอายุ 21-40 ปีมารับการตรวจมากที่สุด สถิติการตรวจ pap smear ของโรงพยาบาลโพธารามเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นแนวโน้มที่ดี ผล pap smear จัดเป็น class 1, 2, 3, 4 และ 5 คิดเป็นร้อยละ 66.27, 32.24, 0.80, 0.13, และ 0.56 ตามลำดับ ใน class 2 มีสาเหตุจาก bacterial infection มากที่สุดร้อยละ 72.56

กิตติกรรมประกาศ

ผู้รายงานขอขอบพระคุณนายแพทย์ชลิต ชัยประสาธน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโพธารามที่กรุณาให้การสนับสนุน และอนุญาตให้นำเสนอรายงานนี้ ขอบคุณนายแพทย์วิทยา จารุพูนผลที่ให้คำแนะนำอย่างดีในการเขียนรายงาน

เอกสารอ้างอิง

1. อัมพร ธนบดี. ความรู้เรื่องมะเร็งปากมดลูกสำหรับแพทย์ใช้ปฏิบัติ. วารสารกรมการแพทย์ 2525 ; 7 : 87-94.
2. สมชาย สมบูรณ์เจริญ. ศีณีนารู สนธิพงศ์. ระบาดวิทยาโรคมะเร็งในประเทศไทย และแนวทางแก้ไขปัญา. วารสารโรคมะเร็ง 2524 ; 7 : 121-135.
3. สัญชัย บัลลังก์โพธิ์, สมเกียรติ ศรีสุพรรณดิษฐ์. การตรวจมะเร็งและมะเร็งปากมดลูกระยะแรกเริ่ม. ใน : สมเกียรติ ศรีสุพรรณดิษฐ์. บรรณาธิการ. มะเร็งวิทยานรีเวช รามาธิบดี. กรุงเทพ : สำนักพิมพ์อาร์ดีพี, 2531 ; 37-69.
4. แฉล้ม วรธนาสุสาร. มะเร็งปากมดลูกในโรงพยาบาลศิริราช. วารสารโรคมะเร็ง 2519 ; 2 : 121-125.
5. สรรพ์ศรี เป็ญวุฒิ. เซลล์วิทยาคลินิกของอวัยวะสืบพันธุ์สตรี. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.